

ges at blive styrket på grund af de nye tilladelseskrav, der efter lovforslagets ikrafttræden den 1. juli 2003 stilles til udnyttelsen af en forlænget anmeldt ret. De foreslåede regler betyder i øvrigt også, at den råstofindvinding, der på baggrund af en anmeldt ret er igangværende pr. 1. juli 2003, kræver en egentlig tilladelse efter råstofloven til fortsættelse af indvindingen efter den 1. juli 2003.

NOTITS

SKOV- OG NATURSTYRELSEN

Friluft- og Råstofkontoret

Den 22. november 2002

To højesteretsdomme er grundlaget for forslag til ændring af råstofloven (L 30).

Højesteret har ved to domme taget stilling til betydningen af, at der ikke blev meddelt tilladelse til fortsat indvinding af sten, sand eller grus, som blev indvundet i henhold til en anmeldt ret efter råstofloven fra 1972.

De to domme vedrører graverettigheder for sand, grus og sten men har betydning for vurderingen af situationen i dag, hvor anmeldte rettigheder til indvinding af kalk, kridt, ler, tørv etc. udløber den 1. juli 2003, da lovgivningsprincipperne er ens for anmeldte rettigheder i forhold til alle slags råstoffer. Efter lovgivningen kan miljøministeren nedlægge forbud efter råstoflovens § 48, stk. 2 mod indvindingen, hvis udnyttelsen af rettighederne er i alvorlig modstrid med de hensyn, loven tilsigter at varetage herunder for eksempel naturinteresser.

De to domme

Højesterets dom i UfR 1997, side 157 vedrørte det spørgsmål, om et afslag på tilladelse til fortsat indvinding af grus, som hidtil var blevet indvundet på grundlag af rettigheder, som var anmeldt i henhold til 1972-loven, berettigede rettighedshaverne til erstatning. Et spørgsmål var, om indvindingen erstatningsfrit kunne standses den 1. juli 1988, hvor retten ifølge råstofloven bortfaldt.

Da det af forarbejderne til § 22 i 1977-loven fremgik, at de fleste af de i henhold til 1972-loven anmeldte rettigheder forventedes at være udtømt eller bortfaldet, inden rettighederne efter bestemmelsen i § 22 bortfalder, og at de reste-

rende rettighedshavere ville få tilladelse til fortsat indvinding, med mindre ganske særlige hensyn var til hinder herfor, fandtes afslaget på indvinding (selv om indvindingen angik perioden efter den 1. juli 1988) at have karakter af et individuelt indgreb, der måtte ligestilles med et forbud mod indvinding efter indvindingsretten efter 1972-loven.

Da Højesteret desuden ikke fandt det sandsynliggjort, at råstofindvinding i væsentligt omfang havde medvirket til den i området konstaterede grundvandsforurening eller medførte en nærliggende fare for forurening af vandforsyningen, fandtes rettighedshaverne berettigede til erstatning for det tab, som afslaget medførte.

Ved Højesterets dom UfR 1999, side 1538 afgjordes den anden sag om graverettigheder vedrørende sand, grus og sten. Sagen vedrørte i første række, om retten til erstatning ved afslag på en tilladelse var begrænset til at vedrøre resterende forekomster på netop de arealer, som vedkommende indvinder havde angivet i konkrete grave- og efterbehandlingsplaner til myndighederne, eller om retten til erstatning også gælder for resterende forekomster på indvinderens øvrige – oprindeligt anmeldte arealer. Højesteret fulgte det sidstnævnte synspunkt og tildelte erstatning – også for tabet som følge af manglende mulighed for indvinding efter lovens ophørsfrist den 1. juli 1988.

Konsekvenserne af Højesterets domme

Af dommene kan entydigt udledes, at Højesteret ikke finder, at ophørsfristen i loven reelt medfører et erstatningsfrit bortfald af indvindingsretten, når der forinden er søgt om indvindingstilladelse til udnyttelse af den anmeldte ret.

De to domme har betydning for situationen i dag, hvor det efter råstofloven er rettighederne til indvinding af andre råstoffer end sand, grus og sten, det vil sige kalk, kridt, ler, tørv etc. udløber den 1. juli 2003. Det vil sige, at indehavere af de råstofrettigheder, der udløber den 1. juli 2003, kan sikre sin fortsatte (ejendoms)ret ved inden den 1. juli 2003 at ansøge om tilladelse til råstofindvinding.

Det vurderes på denne baggrund og på baggrund af de to domme, at der uden den foreslåede ændring af råstofloven vil blive søgt indvindingstilladelse på stort set alle anmeldte rettigheder inden den 1. juli 2003, selv om der først er et egentligt behov for at tage dem i brug til ind-